

stički društveni red bio bi uspostavljen samo u Vardarskoj Makedoniji. Ovu je grupu vodio Lazar Koliševski, prvi makedonski premijer. Drugu opciju, tzv. nacionalnih demokrata, vodio je predsjednik makedonske nacionalne skupštine Metodij Andonov – Čent. Ta je grupa smatrala da bi Makedonija trebala biti nezavisna i zasebna država koja se sastoji od svih svojih etničkih i geografskih dijelova – Egejske, Vardarske i Pirinske – s civilnim društvom koje bi poštivalo koncept privatnog vlasništva.

The Ethno-Demographic Changes in the 1950s in the People's Republic of Macedonia: The Emigration Process of the Turkish and Muslim Population (167-182) rad je što ga je napisao Borče Ilievski. U njemu autor govori o ljudskim gubicima zbog balkanskih ratova i raspada Osmanlijskog Carstva koje je dovelo do velikih promjene u demografiji Balkana. Dodatni gubitak bio je posljedica masivne migracije turske i druge muslimanske populacije s Balkana. Jedan od najvećih valova migracije bio je sredinom dvadesetih godina 20. st., a drugi je bio pedesetih godina, posebice za muslimansku populaciju koja je imala državljanstvo SFRJ. Potpomogli su je loši odnosi između Turske i Bugarske i Grčke, dok je odlazak iz Jugoslavije bio potaknut državnom konfiskacijom imovine te željom za sjedinjenjem s rođacima koji žive u Turskoj. Imigranti su dolazili iz svih društvenih slojeva, kao i urbanih i ruralnih područja, a do 1958. g. više od 130 000 Turaka i Muslimana otišlo je iz Jugoslavije u Tursku.

Predzadnji članak potpisuje Bojan Balkovec i nosi naslov *Slovenia Far, Far Away (183-198)*. U radu se istražuje razdoblje dezintegracije SFR Jugoslavije, kao i vremenom koje je uslijedilo, kada su njezine republike izrastale u nezavisne države s višestranačkim društvenim uređenjem. Autor sagledava pitanje nezavisnosti Slovenije kroz prizmu pisanja makedonskog dnevnog političkog tiska.

Push and Pull: Europe in the Balkans and the Case of Macedonia (199-215) naslov je zadnjeg rada što ga je napisao Hristijan Gjorgievski koji daje kontekstualizaciju zemalja zapadnog Balkana u širem kronološkom slijedu kroz područja napetosti i ideju EU da ih smiri, te tako istražuje nedavne odnose EU i Makedonije kroz tzv. "case study" situacije.

Ideja uredništva bila je imati što više suradnika s područja Balkana i Europe kako bi časopis postao središtem znanstvenog rada istraživača koji se razlikuju svojim geografskim i znanstvenim porijeklom, dajući time dašak interdisciplinarnosti. U ovom, prvom, svesku koji je izdao Filozofski fakultet u Skopju, članci su većinom objavljeni na engleskom jeziku, zbog čega su dostupni širem krugu čitalaca. Cilj uredništva je u ovom broju uspješno ostvaren, što se vidi i po autorima koji su predali svoje doprinose. Ostvaren je dobar početak i mogao bi postati časopis u kojem će se razvijati suradnja mnogih regionalnih historiografija.

Jelena Jarić

Medium Aevum Quotidianum, br. 61, Krems 2010., str. 103.

Austrijski institut za materijalnu kulturu srednjeg i ranog novog vijeka Austrijske akademije znanosti (*Institut für Realienkunde des Mittelalters und der Frühen Neuzeit Österreichische Akademie der Wissenschaften*) izdao je 61. broj svog časopisa *Medium Aevum Quotidianum*, koji se sastoji se od tri dijela. Na početku nalazimo *Vorwort* (4), odnosno uvodnu riječ glavnog urednika Gerharda Jaritza, u kojoj je ukratko predstavio najnoviji broj spomenutog časopisa. Nakon uvodne riječi slijede četiri znanstvena rada (5-100), od kojih je jedan na engleskom i tri na njemačkom jeziku, a broj zaključuje *Buchbesprechungen* (101-102), odnosno prikaz knjige, te

već uobičajen popis adresa i kontakata autora, što je izrazito važno za ovakav tip znanstvenog časopisa koji se bavi specijaliziranom tematikom, a okuplja zaista širok spektar suradnika sa srednjoeuropskog prostora.

Andras Vadás autor je rada naslovljenog *Volcanoes, Meteors and Famines. The Perception of Nature in the Writings of an Eleventh-Century Monk* [Vulkani, Meteori i Glad. Percepcija prirode u djelima redovnika iz 11. stoljeća] (5-26), u kojem na samom početku upućuje na činjenicu kako u srednjovjekovnom svijetu postoje različiti pogledi na prirodne sile, koji su prije svega rezultat različite socijalne pripadnosti i obrazovanja npr. između klerika i seljaka. Autor nadalje uočava razliku između redovnika i pustinjaka u percepciji prirode i njenih sila izraženu u srednjovjekovnim hagiografskim i narativnim studijama. Sam se rad temelji na percepciji prirodnih sila iz pera benediktinskog redovnika Rodolfusa Glabera s kraja 10. stoljeća, točnije u njegovim djelima *Historiarum libri quinque* i *Vita domini Willelmi abbatis*. Same preduvjete za takvo djelovanje jednog benediktinskog redovnika, autor uočava u konsolidaciji teritorija franačke države koja je garantirala veću razinu sigurnosti, kao i djelovanje Alkuina za čijeg djelovanja dolazi do jačanja značaja benediktinskog reda te njegove nove i svježije percepcije prirode i svijeta. Andras Vadás je prirodne elemente koje nalazi u dva navedena djela ovog benediktinskog redovnika podijelio na tri kategorije. Najprije se pozabavio astronomskim i zemljopisnim fenomenima, zatim prirodnim fenomenima vezanim uz vremenske prilike, poput poplava ili gladi te naposljetku životinjama koje je Rodolfus Glaber spominjao u svojim djelima.

Članak pod naslovom *Ein brennendes Thema: Der Destillierhelmfund in der ehemaligen Bade-stube von Zwettl-Niederösterreich und die Rolle der Destillation im Mittelalter und in der Frühen Neuzeit* [Goruća tema: Posuda za destilaciju u nekadašnjoj kupelji u gradu Zwettl u Donjoj Austriji] (27-55), autora Ronalda Salzera, vrijedan je doprinos proučavanju tematike materijalne kulture. Autor analizira arheološke nalaze u podrumu kuće u glavnom gradu Donje Austrije, Zwettlu, na čijem se mjestu u ranonovovjekovnom razdoblju nalazila kupelj. Uz neke sitnije predmete poput tanjura i sl., autorovu pažnju najviše zaokuplja posuda za destilaciju alkohola. Uz uobičajenu arheološku analizu predmeta, naročito njegove veličine, materijala, kao i raznih načina primjene istoga, autora najviše zaokuplja temeljno pitanje koje se tiče konačnog produkta ovog materijalnog predmeta. Naime, Ronald Salzer se dvoumi je li konačan produkt trebao biti neki oblik jakog alkohola koji se koristio u medicinske svrhe ili možda neko žestoko alkoholno piće poput rakije. Umjesto direktnog odgovora, autor je ponudio brojne načine upotrebe ovog predmeta na području današnje Austrije, ali i ranomoderne Europe, a potrebno je istaknuti izrazito detaljno opisivanje postupaka destilacije i konkretne postupke primjene same posude za destiliranje.

Helmut W. Klug autor je rada *Gewürz wol, versalcz nicht. Auf der Suche nach skalaren Erklärungsmodellen zur Verwendung von Gewürzen in mittelalterlichen Kochrezepten* [Jako začiniti, nimalo soliti. U potrazi za modelima primjene začina i srednjovjekovnim kuharskim receptima] (54-83). Na samom početku rada autor napominje osnovnu premisu prema kojoj se moraju voditi medievisti pri izučavanju srednjovjekovne hrane i prehrane, a ta je da srednjovjekovna prehrambena kultura ponajviše ovisi o vjerskim, društvenim i regionalnim odrednicama. Koristeći izvornu građu autor uočava kako se začini ne spominju samo u knjigama recepata nego se redovito spominju i u raznim računskim knjigama, oporukama i sl. i to kao pokloni, medicinski predmeti i sredstva trgovanja. Nadalje, služeći se izvornim knjigama recepata, autor ukazuje na činjenicu kako se u srednjovjekovnom razdoblju na prostoru njemačkim zemalja

prema današnjem standardu koristila prilično velika količina začina, a posebnu pozornost je pridao utjecaju uvozne hrane, odnosno začina na razvoj njemačke kuhinje.

U radu pod naslovom *Raum für Heilige und Heilsgeschehen. Fragen zu Bild-Settings des Pasionaltars der heutigen Pfarrkirche in Pöggstall (Niederösterreich)* [Prostor za svete i spasenje. Problematika likovnog smještaju pasijskih oltara u današnjoj župnoj crkvi u Pöggstallu (Donja Austrija)] (84-100), autorica Isabella Nicka razmatra šest kasnogotičkih oltarnih i krilnih oltarnih slika, njihove ikonografske programe, razdoblja i načine njihove restauracije te sadašnje znanstvene analize ovih umjetničkih djela. Autorica osobitu pozornost posvećuje njihovu smještaju u prostoru župne crkve u Pöggstallu, izgrađene krajem 15. st., a posvećene sv. Egidiju koji je bio i svetac zaštitnik plemićke obitelji von Roggendorf, koja je imala patronat nad spomenutom crkvom. Nakon analize ikonografskog programa, restauracijskih zahvata i znanstvenih razmatranja kasnogotičke oltarne slike s prikazom Kristove muke (1490./1500.), autorica se osvrće na svetačke likove predstavljene na centralnim i krilnim oltarnim slikama te pokušava ukazati na povijesne razloge koji su potaknuli patrone iz spomenute plemićke obitelji na izbor pojedinih ženskih i muških svetačkih likova (npr. sv. Juraj, sv. Florijan, sv. Leonard, sv. Vid, sv. Sebastijan, sv. Marija, sv. Marija Magdalena). Autorica, nadalje, ukazuje na činjenicu da se takvim prikazima svece nastojalo prikazati kao posrednike između zemaljskog odnosno materijalnog (mjesta na kojem žive vjernici) i nebeskog odnosno Božjeg prostora, a čime se vjernicima omogućavao ulazak u transcendentalni svijet. U tom se smislu sveci prikazani na ovim slikama trebaju promatrati kao posrednici (*intercessores*) koji vjernike vode prema Kristu i Raju, a do čega se ne bi moglo stići bez "otvaranja vrata nebesa" od strane svetaca. U posljednjem dijelu rada Isabella Nicka razmatra oltarni ikonografski prikaz teme *Ecce homo* u crkvi u Pöggstallu, te ga uspoređuje sa istim ikonografskim prikazom iz zbirke vojvoda Waldburg-Wolfegg-Waldsee nastalim oko 1500. godine.

Medium Aevum Quotidianum u svom 61. broju donosi nekoliko izrazito zanimljivih znanstvenih radova koji zbog svog interdisciplinarnog pristupa znanstvenicima pružaju izvrstan model za proučavanje problematike svakodnevnog života i materijalne kulture. Također je potrebno istaknuti kako već poslovično specifičan izbor tema i ovaj broj čini izrazito korisnim i prilagođenim i široj čitalačkoj publici.

Goran Budeč

Cahiers de civilisation médiévale, X^e-XIIe siècles, god. 53, br. 209-212, Poitiers 2010., 435 str.

Pedeset i treće godišće serijske publikacije *Cahiers de civilisation médiévale, X^e-XIIe siècles* objavio je Centar za srednjovjekovne studije 2010. g. u Poitiersu. U ovom godištu *Zbornika* objavljeno je 11 članaka, jedan rad u rubrici *Mélange*, 82 prikaza te pet kratkih crtica u rubrici *Notes brèves* iz područja kulturne povijesti.

L'humanisme à la cour d'Henri le Libéral: Jean de Salisbury et Horace [Humanizam na dvoru Henrika I.: Ivan iz Salisburyja i Horacije] (3-22) rad je Charlesa Bruckera koji daje novi pogled na djela Ivana iz Salisburyja, za koja se smatralo da izražavaju mišljenje crkvenih krugova, a autor smatra da je to podjednako bilo povezano i s dvorskim, svjetovnim, mišljenjem. Tako autor sam napominje da ga je prvotno povezivao s dvorom nadbiskupa Thibauda i njegove kurije. Radi se o osobi koja je učila u Parizu pod velikim autoritetima (Petrom Abelardom i